

BRONKS - Dé Surplus

Om zelf in de klas aan de slag te gaan naar aanleiding van de voorstelling:

*Troje is gevallen. Odysseus kan naar huis. Naar zijn zoon die hij achterliet toen die een baby was.
De strijd en de jaren hebben hem getekend.
Wat is thuis? En hoe komt hij daar?*

Brussel, 17 oktober 2016

Beste leerkrachten,

Binnenkort bezoeken jullie met de klas de voorstelling *Odyssee*, een coproductie van Nevski Prospekt, BRONKS theater voor jong publiek en JUNGES SCHAUSPIELHAUS DÜSSELDORF.

Naar goede gewoonte maken we ook deze keer een informatiebundel – dé surplus – voor leerkrachten die de voorstelling “op tournee” zullen bezoeken.

In deze surplus vind je tips om met de leerlingen aan de slag te gaan rond de makers, de inhoud en de vorm van de voorstelling. En dit zowel voor als na de voorstelling.

Vóór de voorstelling is het – zeker als de leerlingen nog niet veel theaterervaring hebben – goed om de leerlingen ook voor te bereiden op het theaterbezoek “an sich”. Tips voor een aangenaam bezoek aan het theater vind je vanaf p.3

Vanaf p.4 vind je informatie over de inhoud en de vorm van de voorstelling en tips om met de leerlingen aan de slag te gaan vóór de voorstelling.

Op p.8 vind je enkele mogelijkheden om ook na de voorstelling nog even stil te staan bij deze bewerking van het verhaal van Odysseus.

Bijlagen vind je vanaf p.10

Leerkrachten die graag recensies lezen of interviews met de makers beluisteren, kunnen terecht op onze website op p. <http://www.bronks.be/nl/programma/4332/odyssee>

Wij wensen jullie een boeiend en fijn theaterbezoek!

Met vriendelijke groeten

Tine Melens

Korte inhoud

- 1. Tips voor een aangenaam theaterbezoek** p. 3
- 2. De nieuwe Odyssee: een internationale rockopera!** p. 4
 - 2.1. Het Verhaal
 - 2.1.1. Het oorspronkelijke verhaal versus de hedendaagse realiteit p. 4
 - 2.1.2. De verhaalaspecten p. 5
 - 2.1.2 a. Tekst en taal p. 5
 - 2.1.3. b. Spel, beweging en muziek p. 5
 - 2.1.4. c. Decor en kostuum p. 5
- 3. Aan de slag met de leerlingen** p. 6
 - 3.1. Voor de voorstelling p. 6
 - 3.1.1. Het oorspronkelijke verhaal versus de hedendaagse realiteit: activiteit p. 6
 - 3.1.1.a. Snel-tekening (1ste graad) p. 6
 - 3.1.1.b. Associatieronde (alle graden) associëren op: thuis – oorlog – vluchtelingen – Odysseus p. 6
 - 3.1.2. De voorgeschiedenis p. 7
 - 3.1.3. Over de Odyssee en over artistieke vrijheid p. 7
 - a. Ingang muziek p. 8
 - b. Ingang beeldende kunst/fotografie p. 8
 - c. Ingang zelf tableau-vivants maken p. 8
 - 3.2. Na de voorstelling p. 8
 - 3.2.1. Inhoudelijk p. 8
 - 3.2.2. De vormgeving p. 9

Bijlagen: vanaf p. 10

1. Tips voor een aangenaam theaterbezoek

Theaterbezoek begint niet pas ‘als de lichten doven in de zaal’. Zeker niet in schoolverband. Een goede voorbereiding in de klas maakt de leerlingen nieuwsgierig en helpt hen om met een open geest en een open blik de voorstelling bij te wonen. Bij die voorbereiding is het belangrijk de leerlingen ook voor te bereiden op hun rol als publiek. Voor het bijwonen van een theatervoorstelling gelden immers andere gedragscodes dan voor bijvoorbeeld cinemabezoek. Voor leerlingen zijn die codes niet altijd even duidelijk. Door volgende puntjes even samen met hen te bespreken, kan er veel ‘storend’ gedrag worden vermeden.

- In een theaterzaal mag niet gegeten of gedronken worden. Het kan erg storend zijn voor de acteurs, en uiteraard ook voor de anderen in de zaal.
- GSM’s moeten worden uitgezet. Niet alleen kunnen ze storingen veroorzaken in de geluidsapparatuur in de zaal, de opflakkerende lichtjes van GSM’s kunnen de acteurs ook in grote mate uit hun concentratie halen en zijn ook storend voor de andere theaterbezoekers.
- Tijdens de voorstelling worden geen foto’s genomen. Je vindt fotomateriaal op onze website.
- Leerkrachten kunnen best tussen de leerlingen in gaan zitten. Zo kunnen ze beter ingrijpen wanneer dat nodig zou zijn.
- Wanneer de leerlingen nog weinig of geen theaterervaring hebben is het zinvol hen te wijzen op de tekentaal in een voorstelling.
Dit kan gemakkelijk door de vergelijking te maken met film of televisie waar men over veel meer technische mogelijkheden beschikt om een plaats, een tijd of een sfeer op te roepen. In het hedendaagse theater gaat men veel meer werken met de suggestie dan met een precieze benadering van de werkelijkheid. Daardoor zijn vele elementen in het decor of de kostuums vaak symbolen voor inhoudelijke thema’s. Je kan het ook vergelijken met een boek: een boek roept beelden op, film geeft beelden. Bij theater wordt geappelleerd aan de verbeeldingskracht van de kijker.
- Het grootste verschil met televisie en film is uiteraard het **‘live’-aspect** van een theatervoorstelling. Iedere voorstelling is anders, mede door de aanwezigheid van een ander publiek. U kan uw leerlingen laten nadenken over de invloed van een publiek op een voorstelling.
- Tijdens een theatervoorstelling kunnen de leerlingen niet naar het toilet, dat dient voor- of achteraf te gebeuren, ook bij lange voorstellingen zonder pauze.
- De leerlingen kunnen meestal hun jassen en rugzakken achterlaten in de vestiaire of in gesloten lockers. Overhaal hen om daar gebruik van te maken, zo kunnen ze ook hun GSM-toestellen veilig achterlaten.
- Leerlingen moeten hun eigen smaak leren ontwikkelen bij het kijken naar theater. Ze hebben het recht om een voorstelling goed of slecht te vinden. Het is wel belangrijk om hen erop te wijzen hun uitgesproken mening te bewaren tot na de voorstelling, dit om de goede orde in de zaal te bewaren.

2. De nieuwe Odyssee: een internationale rockopera!

CREDITS

Concept Nevski Prospekt

Spelers Ives Thuwis (BE), Simon De Winne (BE), Pieter-Jan De Wijngaert (BE), Patrick Vervueren (BE), David Pagan (UK) & Kilian Ponert (GE)

Regie Gregory Caers

Dramaturgie Wim De Winne, Stefan Fisher-Fels

Licht Jeroen Doise

Decor Karel Vanhooren

Kostuums Inge Coleman

Techniek Jo Thielemans & Maurice Van De Velde

Nevski Prospekt, BRONKS en JUNGES SCHAUSPIELHAUS DÜSSELDORF stoppen de ingrediënten van de eeuwenoude tragedie van Homerus “De Odyssee” in een compleet nieuw jasje en creëren zo een internationale rockopera!

Een rockopera... wellicht roept dit bij verschillende mensen verschillende verwachtingen op.

Wat vast staat: aan theatrale scènes, straffe beelden, stevige muziek en dans ontbreekt het niet! Al deze elementen dragen – samen met de tekst, de encenering, de regie en de schitterende acteerprestaties van de mannen van de ploeg - bij aan het opnieuw vertellen van dit oeroude verhaal.

2.1 Het verhaal:

2.1.1. Het oorspronkelijke verhaal versus de hedendaagse actualiteit:

Enkele weken voor aanvang van de repetities, kregen de acteurs de opdracht ‘*lees het boek en leg het daarna terug weg*’. Idem dito deed Gregory Caers – de regisseur – ook zelf. Later ging de ploeg dan al spelend en improviserend aan de slag: niet alleen met de verschillende ingrediënten van de oorspronkelijke Odyssee, maar vooral ook met in het achterhoofd de parallellen tussen de beproevingen van Odysseus op zijn terugweg naar huis met de dramatische situaties waaraan de oorlogsvluchtelingen van vandaag het hoofd moeten proberen bieden. In Odysseus’ tocht naar huis over de Middellandse Zee bestaan de beproevingen uit het weerstaan van monsters, nimfen, toverkollen, noem maar op! Odysseus’ mannen klampten zich vast aan de onderbuik van schapen om te ontsnappen. De schapen van toen zijn de trucks van nu, maar de angst voor ontdekking en de drang naar het beloofde land is niet veranderd.

De tocht die de vluchtelingen vandaag ondernemen over de Middellandse zee zijn evenals toen vol risico’s: als ze de overtocht al overleven, zijn de beproevingen die ze daarna tegenkomen op zoek naar een nieuwe thuis al even monsterlijk als de “magische” krachten die Odysseus toen moest trotseren.

Essentieel in de vertelling wordt de lijdensweg van “de man” die na de oorlog weer op zoek gaat naar zijn “thuis” of “een nieuwe thuis”. Door in de voorstelling ook het wachten van de zoon op de vader - die hij al 20 jaar niet meer zag - centraal te stellen, focust deze nieuwe Odyssee ook op de verscheurde gezinnen ten gevolge van de oorlog: zullen ze elkaar ooit weerzien is de grote vraag en prangende onzekerheid voor velen.

De encenering en de gemaakte keuzes maken het oude verhaal actueler dan ooit: Immers, om een lange reis tot een helse kwelling te maken, hoeven we helemaal niet terug naar het Oude Griekenland. De monsters van toen en het geloof in de hulp of tegenwind van de goden en halfgoden bestaan misschien niet meer zo levendig in onze fantasie dan toen, maar de dagelijkse realiteit vertelt de laatste jaren in te veel toonaarden hoe “l’enfer c’est les autres” een trieste waarheid is.

2.1.2. De verhaalaspecten

Door te kiezen voor de vorm van een rockopera, dragen meerdere aspecten bij aan de overdracht van het verhaal.

2.1.2. a. Tekst en taal:

Zoals te verwachten bij een internationale ploeg, worden in de voorstelling meerdere talen gesproken. Ten koste van de verstaanbaarheid? Absoluut niet. Taal blijkt in deze voorstelling zelfs ondergeschikt aan de andere verhalende elementen.

2.1.3. b. Spel, beweging en muziek:

Zes rockende, zwetende, zingende, dansende, alles-in-de-strijd-gooiende acteurs, dragen op ieder moment bij aan de opbouw van het verhaal: de mannen transformeren van vluchtende kameraden naar eenogige cycloop, de bewaker van het eiland. In geen tijd veranderen ze van snode bootverkoper (of noem het mensensmokkelaar) in verleidelijke toverkol. In een sexy encensering spelen ze de gevaren van de lokroep van niet te versmaden zeenimfen. Eenmaal in de onderwereld, wordt Odysseus onthaald door de gevangenen en gedrochten van het dodenrijk. Erger wordt het nog als blijkt dat weer bovengronds de menselijke aard wat gastvrijheid betreft al even hels is als de monsterlijke wezens die ze ontmoeten op hun reis.

Deze zeer fysieke theatertaal – die eigen is voor de creaties van Nevski Prospekt – levert een belangrijke bijdrage aan de verhaalopbouw. Meer nog, de choreografieën en bewegingen hebben vooral ook een emotionele impact: de energie die ervan uitgaat, bepaalt ook sterk het gevoel dat uitstraalt: positief, negatief, angstig, rustig, gejaagd... Dans prikkelt ook de verbeelding van de toeschouwer. En dat kan zeer associatief gebeuren: iedere toeschouwer heeft de vrijheid in zijn hoofd de dans te lezen, te begrijpen vanuit zijn eigen verbeelding die het kijken oproept. Het is te vergelijken met luisteren naar muziek: hoewel iedereen eenzelfde muziekstuk hoort, krijgt iedere toehoorder andere associaties, beelden, herinneringen tijdens het luisteren.

2.1.4. c. Decor en kostuum:

Ook het ontwerp en de keuzes van decor en kostuum vertellen mee het verhaal, maar roepen vooral ook een sfeer op, die past bij de opdracht waar Odyssee doorheen moet vooraleer weer thuis te zijn...

3. Aan de slag met de leerlingen

3.1 Voor de voorstelling:

Het is belangrijk de leerlingen op verschillende manieren “warm” te maken voor de voorstelling en hun verwachtingen bij te sturen.

Hieraan kunnen de leerkrachten bijdragen door in de klas aan de slag te gaan met volgende suggesties.

3.1.1 Het oorspronkelijke verhaal versus de hedendaagse actualiteit: “op weg naar huis”

Vooraleer ons te buigen over de vraag “welke voorkennis moeten de leerlingen hebben over de Odyssee” is het zinvol de betrokkenheid van de leerlingen wakker te maken rond de problematiek waarrond de voorstelling draait. In de Brusselse klassen probeerden we 2 manieren uit die goed werkten.

3.1.1.a. Snel-tekening: In de eerste graad werkte deze manier bijzonder goed.

Werkwijze

Snel-tekening: in bijlage 2 (p.13) vind je een blad met 3 kaders.

Iedere leerling neemt een schrijfpotlood (geen gom) en krijgt de volgende opdracht

1. Teken op maximaal 2 minuten tijd een moment thuis dat jij bijzonder gezellig vindt. Na 2 minuten gaan de potloden neer en geef je de volgende opdracht.
2. Er is iets gebeurd: een oorlog is in alle heftigheid losgebarsten. De bommen en kogels vliegen in het rond, vooral in jullie buurt. De leerlingen krijgen weer 2 minuten tijd om een snel-tekening te maken van wat er dan gebeurt in hun huis.
3. Het vervolg... de leerlingen tekenen nu op 2 minuten tijd “het vervolg”...
4. Overloop met de leerlingen de verschillende eindtekeningen: de leerlingen proberen in één woord “hun vervolg” te benoemen. De leerkracht noteert op het bord. (De antwoorden zullen zeer uiteenlopend zijn, maar *dood, vluchten, schuilkelder, hulp en heropbouw* kwamen het vaakst voor)
5. Je kan nu overgaan naar een associatierondje rond de woorden oorlog en vluchtelingen.
6. Leg nu de link naar de voorstelling die jullie gaan kijken: het verhaal van de Odyssee bekeken vanuit een hedendaags perspectief.
7. Daarna over naar 3.1.2. De voorgeschiedenis (p.7)

3.1.1.b. Associatieronde: in de oudere graden hielden we het bij associëren op volgende woorden: thuis – oorlog – vluchtelingen – Odysseus

Werkwijze

1. THUIS: Wat betekent ‘thuis’ voor de leerlingen? Associeer en noteer op het bord welke associaties ze maken. Je kan extra vragen stellen zoals: hoe ruikt thuis, hoe proeft thuis, hoe voelt thuis? Wie is daar? Wat vind je daar fijn?
2. OORLOG: Maak nu een 2de kolom op het bord met het woord “Oorlog”: Waaraan denk je onmiddellijk als je het woord oorlog hoort? Ook hier kunnen extra vragen de oorlog tastbaarder maken: hoe ruikt oorlog? Hoe proeft die?
3. VLUCHTELINGEN komt in de 3de kolom: Waaraan denk je onmiddellijk als je het woord vluchtelingen hoort? Extra vragen kunnen zijn: wat moeten ze ontberen, wat zouden hun dromen, verlangens, bekommernissen om de toekomst of om het verleden zijn?
4. Odysseus: hier onderbraken we om ons te buigen op de sappige verhalen uit de Griekse oudheid: de voorgeschiedenis.

3.1.2. De voorgeschiedenis

Grote vraag tijdens het repetitieproces was: is het belangrijk dat de leerlingen het verhaal van Odysseus kennen of niet? Uiteindelijk kwamen we tot de conclusie dat dat helemaal niet zo is: leerlingen die nooit eerder hoorden van Odysseus en zijn omzwervingen kunnen de voorstelling perfect lezen zonder deze voorkennis of bv. vanuit de huidige actualiteit.

Omdat we wel beseffen dat in de verschillende klassen niet alle leerlingen dezelfde voorkennis hebben, maakten we de volgende keuze: in bijlage geven we een beknopte initiatie in de Griekse mythologie, die ons rechtstreeks brengt bij de aanleiding van de Trojaanse oorlog. Het is pas na het einde van die oorlog dat de queeste van Odysseus terugkeer naar huis begint. Daar begint ook de voorstelling en stopt onze inleiding wat betreft het verstrekken van informatie over “het verhaal”.

Werkwijze

1. Geef een beknopt beeld van de godenwereld van de Griekse oudheid: dit voornamelijk voor de jongeren die hier geen of maar een beperkt beeld over hebben: het zijn bijzonder sappige verhalen! Voeg gerust nog interessante details toe over het liefdesleven van deze 3 godheden: de jongeren smullen ervan als je ze kan vertellen met de nodige animo! (je vindt een beknopte initiatie op p.11)
2. Ga verder met vertellen over de voorgeschiedenis en dus de aanleiding van de Trojaanse oorlog (p.11) (en alweer: hoe sappiger hoe beter!)
3. Odysseus en het einde van de Trojaanse oorlog: hier haken veel leerlingen aan bij het verhaal omdat ze dat verhaal over het algemeen al wel kennen. Haal hier vooral uit dat die mannen na 10 jaar oorlog zeer erg verlangden naar huis, naar hun thuis, naar hun vrouw en kinderen om dan te belanden bij Odysseus die vertrok toen zijn zoon nog maar een baby was.
4. Die zoon is inmiddels al 10 jaar oud en heeft zijn vader nooit gekend. De vader heeft al tien jaar gemist van zijn opgroeiende zoon en verlangt er hevig naar om hem weer te zien en verder te zien opgroeien. Maar... de overtocht zal nog eens tien jaar in beslag nemen, vooraleer Odysseus weer thuis zal zijn. Wat kan de zoon anders doen dan wachten?

3.1.3. Over de Odyssee en over artistieke vrijheid:

In bijna iedere klas zitten leerlingen die wel weet hebben van de gevaren die Odysseus tijdens zijn overtocht moest trotseren. Je kan dat kort even aftoetsen en wat dieper ingaan op enkele figuren of avonturen die zij benoemen.

Daarna is het belangrijk dat u de verwachtingen van de leerlingen bijstuurt.

Werkwijze

Vertel de leerlingen over de noodzaak die makers voelden om deze voorstelling te maken: dit door de parallellen die zij zagen tussen de queeste van Odysseus en die van de vluchtelingen vandaag. Hierdoor gingen de makers deels trouw, deels ontrouw om met het oorspronkelijke Odysseus verhaal. Voorkennis van Homerus' Odyssee kan voor sommigen misschien in de weg zitten, omdat die voorkennis bepaalde verwachtingen oproept, waaraan misschien niet beantwoord wordt: de eigen logica strookt dan niet met wat de voorstelling biedt. Onbevangen kijken kan helpen om te genieten van deze voorstelling.

Die onbevangenheid kan zeker gestimuleerd worden door de leerlingen attent te maken op de specifieke theatertaal in de voorstelling: de beelden die gecreëerd worden door de zeer fysieke en visuele theatertaal hebben een grote uitdrukingskracht. Elke scène heeft zijn plaats en bewust gekozen betekenis binnen het geheel van de voorstelling, maar prikkelt tegelijkertijd ook de verbeelding van de toeschouwer. Dat betekent dat hierdoor de gedachten van de toeschouwer ook op een eigen spoor worden gezet: de toeschouwer leest, interpreteert deze beelden op zijn eigen manier, vanuit zijn eigen voorkennis en fantasie. Vertrouwen op de eigen verbeelding die gewekt wordt door de scènes die je ziet, zijn belangrijker dan het kunnen analyseren van de scènes vanuit voorkennis van de oorspronkelijke Odyssee. Volgende oefening kan de leerlingen helpen eraan te wennen dat persoonlijke interpretatie van een beeld nooit 'fout' kan zijn.

Werkwijze

Verschillende ingangen zijn mogelijk:

Beluister een muziekstuk (a), bekijk een paar beelden (b) of maak zelf beelden (c) met de leerlingen.

a. Ingang muziek:

1. Beluisteren van een muziekstuk: je kiest een instrumentaal muziekstuk (of een aantal) en vraagt de leerlingen de ogen te sluiten tijdens het beluisteren.
2. Na het beluisteren vraag je de leerlingen welk gevoel het muziekstuk oproept bij hen. Welke beelden? Wellicht zijn er verschillende interpretaties. Zo werkt het ook bij beelden die in theater worden opgeroepen.

b. Ingang beeldende kunst/ fotografie:

1. Bekijk samen de volgende beelden: (zie ook bijlage 3)
<https://gerritkurvers.wordpress.com/2015/08/22/lorenzo-quinn/>
<https://blog.klm.com/nl/albert-plesman-bevlogen-grootvader/>
<http://kmoinfo.typepad.com/hetzoute/2016/09/beelden-in-het-zoute-.html>
2. Bespreek samen hoe de leerlingen deze beelden lezen: wat is voor hén het verhaal achter het beeld. Welk gevoel roepen de beelden op? Ook hier wellicht zeer uiteenlopende interpretaties, die absoluut mogen afwijken van de bedoeling van de kunstenaar.

c. Ingang zelf tableau vivants maken

1. Verdeel de klas in groepen van 4. Ieder groepje krijgt een gevoel.
2. Opdracht: maar een beeld waaruit dat gevoel spreekt, met de ganse groep! (het kan helpen in iedere groep een regisseur aan te duiden, die knopen doorhakt)
3. Om de beurt tonen de verschillende groepen hun tableau vivant. De anderen van de klas – de toeschouwers – sluiten de ogen terwijl de groep die aan de beurt is zich klaar zet.
4. Na ieder beeld vraag je aan de klas:
 - Over welk gevoel gaat het
 - Wat is er gebeurd (ook hier weer verschillende verhalen mogelijk)
 - Is het een begin, een midden of het einde van een verhaal?
5. Koppel dit terug naar de voorstelling: ook in de voorstelling mag je je eigen interpretatie hebben: het is boeiend om na de voorstelling te horen van mekaar of we allemaal hetzelfde zagen of de dingen anders zagen dan de anderen.

3.2. Na de voorstelling

Enkele tips voor naverwerking:

3.2.1. Inhoudelijk

Vaak geven de spontane reacties van de leerlingen of uw eigen bedenkingen vanzelf al voldoende richting aan het nagesprek. Belangrijk is dat de leerlingen kunnen ventileren wat ze zagen, hoorden en ervaren hebben of wat ze ervan vonden.

Hieronder nog enkele vragen die kunnen helpen moest het nagesprek niet vanzelf op gang komen. Je vindt hier ook enkele tips voor verdieping in de thema's uit de voorstelling.

- Kunnen de leerlingen in grote lijnen de voorstelling vertellen in hun eigen woorden?
- Hebben de leerlingen zelf vragen n.a.v. de voorstelling?
- Welke scènes zijn hen bijgebleven, hebben hen geraakt?
- Bespreek meteen ook de verschillende interpretaties van een aantal scènes.
- Kunnen de leerlingen in de verschillende scènes ook de link naar vandaag (de vluchtelingencrisis) leggen?

- Het verlangen van de vader naar thuis en de zoon die zijn vader mist: kunnen de leerlingen zich inleven in het ambivalente weerzien tussen de vader en de zoon?
 - Oorlog verscheurt gezinnen. In mei 2016 maakte Terzake een ontroerende reportage over zo'n verscheurt gezin. Voor deze mensen liep het waarschijnlijk goed af, maar hun getuigenis impliceert dat het voor velen niet zo goed afloopt.
<https://www.canvas.be/video/terzake/voorjaar-2016/dinsdag-24-mei-2016/verscheurde-gezinnen-in-het-vluchtelingen-kamp-van-idomeni>
- In de voorstelling krijgen we niet meer te zien hoe de hereniging verloopt met Penelope, de vrouw van Odysseus. Het kan een boeiende opdracht zijn hier met de klas over te googelen.
- En wat met de vrouwen achter dit verhaal? In de voorstelling ging het voornamelijk om de mannen, die – gestuurd door de liefde voor een vrouw – ten oorlog trokken en nadien ook weer naar huis en haard verlangen. Maar hoe zit het met de vrouwen achter die mannen? De vrouwen die de oorlog die de mannen voeren willens nillens mee moeten ondergaan...Euripides beschreef hun lot in de Trojaanse vrouwen in 415 v. Chr. In 1984 schreef Judith Hertzberg een meer hedendaagse bewerking van hun lot.
- Inleefoefening vluchtelingen: op <http://vluchtelingen.eo.nl/> vind je een spel dat ontwikkeld werd door een hulporganisatie uit Nederland. De leerlingen kunnen het spel individueel spelen, maar je kan het ook klassikaal doen, gepaard gaand met een debat.

3.2.2. De vormgeving:

- Welke elementen in de vormgeving – decor, kostuum, muziek - ondersteunden het verhaal over de terugtocht van Odysseus? Hoe refereert de vormgeving naar de dag van vandaag en specifieker nog naar de vluchtelingencrisis?

Bijlagen

Bijlage 1:

- a. beknopte introductie in de Griekse mythologie p. 11
- b. De voorgeschiedenis of de aanloop naar de Trojaanse oorlog p. 11

Bijlage 2:

Snel-tekening: tekenblad met 3 kaders p. 13

Bijlage 3:

Afbeeldingen beeldende kunst/fotografie p. 14

Bijlage 1:

a. beknopte introductie in de Griekse mythologie

De Grieken vereerden en vreesden niet alleen goden, maar er bestonden ook halfgoden en allerlei bijzondere wezens.

Drie hele bekenden goden zijn de gebroeders Zeus, Poseidon en Hades.

Zeus – de god met de bliksem - was de absolute oppergod van de Grieken: hij heerste over de hemel, de bergen, de natuur, het weer de maatschappij, kortom... over alles. Van Zeus is geweten dat hij een bijzonder heftig liefdesleven leidde en hij maakte daarbij geen onderscheid tussen godinnen, halfgodinnen of gewone stervelingen. De verhalen over zijn liefdesleven zijn vaak heel bijzonder!

Metis – de godin van de wijsheid – was de eerste vrouw van Zeus. Maar toen Zeus vernam dat Metis hem een zoon zou schenken die de opperheerschappij van hem zou overnemen, at hij Metis op. Zo kon hij in zichzelf een kind verwekken. Op een dag kreeg hij vreselijke hoofdpijn en moest een smid ter hulp snellen om Zeus' hoofd te splijten en het kind zo ter wereld te laten komen. Dat werd dus Athena.

Athena was de godin van de hemel, van de wijsheid, de krijgskunst, de schone kunsten en ook van de vrede (tegenstrijdig misschien, maar wat krijgskunst betreft is zij eerder beschermster van de staat, die aanvallers met list en moed wist te verjagen)

Later huwde Zeus Hera: Hera was eigenlijk een zus van Zeus, maar bij die Griekse goden, kon dat allemaal. Hera had het lastig met het liefdesleven van Zeus: ze was dan ook verschrikkelijk jaloers, met vele huwelijks crisisen als gevolg! Hera was de godin van het huwelijk.

Poseïdon – de god met de drietand - was de belangrijkste god van de zee. Als hij goedgezind was, was hij machtig om de vissers en schippers te beschermen, de vruchtbaarheid van het land te garanderen (water!), maar als hij wilde kon hij ook aardbevingen en zware stormen doen ontstaan.

Ook Poseïdon moet een hartstochtelijke minnaar geweest zijn, die zowel ter land, ter lucht als ter water zijn geliefdes wist te veroveren. Eén van zijn grote liefdes was de zeenimf Thoosa. (zeenimfen zijn vaak afgebeeld als half mens, half vis. En dat ze zowel rampen kunnen veroorzaken voor menig zeeman als helpende hand kunnen zijn voor drenkelingen is bekend!)

Met Thoosa had Poseïdon een zoon: Polyphemos. Polyphemos was een cycloop (een soort reus) met maar één oog. Hij woonde op een eiland in een grot en is schapenhoeder. Wie op het eiland aanbeldt, maakt weinig kans om er lavend weer van af te komen: Polyphemos houdt namelijk meer van mensenvlees dan van schaaap...

Hades – de god met de 3-koppige hond Cerberus – was de bewaker van de onderwereld en van de doden. Hij waakte er ten strengste over dat niemand die in zijn rijk binnenkwam weer buiten geraakte. Door zijn strengheid verkreeg hij de faam van meedogenloos heerser.

In de liefde echter was Hades trouwe en liefdevolle minnaar. Aangezien het rijk waarover hij heerste niet meteen de gedroomde woonplaats is voor jonge vrouwen, lukt het hem niet goed om een vrouwenhart te veroveren. Als hij verliefd wordt op Persephone – dochter van Zeus en Demeter (godin van de landbouw en de gewassen) – helpt Zeus Hades om Persephone te ontvoeren naar het dodenrijk. Dat het nadien onweerde tussen Demeter en Zeus, hoeft geen betoog! Om de plooiën weer glad te strijken zorgde Zeus ervoor dat Hades zijn geliefde ieder jaar zes maanden naar haar moeder zou terugsturen. Iedereen blij!

b. De voorgeschiedenis of de aanloop naar de Trojaanse oorlog

Eigenlijk begint de hele queeste met de ergste nachtmerrie van Zeus en Poseïdon: zowel Zeus als Poseïdon waren verliefd geworden op Thetis, een prachtige zeenimf. Toen ze echter in een orakel hoorden dat Thetis ooit een zoon zou baren die machtiger zou zijn dan zijn vader, hielden ze allebei hun handen thuis en haastten ze zich om haar te laten trouwen met een gewone “sterfelijke “ man.

Zo kwam Thetis op het pad van Peleus, de koning van Thessalië, een Griekse streek, grenzend aan Macedonië. Het duurde niet lang of de twee zouden trouwen en er werd een groot feest georganiseerd. Zowel goden als halfgoden als gewone stervelingen waren uitgenodigd. De enige godheid echter die niet was uitgenodigd was Eris... De godin van de ruzie en de twist. Als zij dat wilde kon ze 2 stenen doen vechten. Ze zag groen van jaloezie en woede omdat zij als enige niet was uitgenodigd op het feest. Daarom besloot ze de pret te bederven en de andere godinnen en aanwezige dames eens goed tegen mekaar op te zetten: ze nam een gouden appel, met daarop de woorden “voor

de mooiste” en gooide die tussen de feestende bende... Het duurde niet lang of de aanwezige dames vlogen mekaar in de haren. De ergste ruziemakers waren Hera, Athena en Aphrodite.

Hera kennen we al als vrouw van Zeus, net als Athena – de lievelingsdochter van Zeus.

Aphrodite was de godin van de schoonheid, de liefde, de seksualiteit en de vruchtbaarheid. Een hartstochtelijke bijzonder mooie vrouw, die zowel goden als gewone stervelingen van haar liefde liet genieten.

Deze 3 goddelijke schoonheden ruzieden dus het heftigst om die appel met het opschrift “wie is de mooiste...” te pakken te krijgen! Zeus – die ook op het feest was – werd die ruzie een beetje beu en besloot een scheidsrechter in te schakelen: Paris.

Paris was de zoon van de koning van Troje. Een mooie jonge man – die ondanks het feit dat hij al getrouwd was - vrouwelijk schoon wel wist te waarderen... Toen de 3 ruziemakende godinnen hoorden dat Paris uiteindelijk het oordeel zou vellen, probeerden ze alle 3 Paris te overtuigen. Hera beloofde Paris heerschappij over gans Azië en de grootste rijkdom. Athena beloofde hem enorme overwinningen in de strijd en een bijzondere wijsheid. Maar Aphrodite vleide Paris met zijn schoonheid en overtuigde hem met zijn zwak voor vrouwen en beloofde hem dat ze ervoor zorgen dat hij de knapste vrouw van de hele wereld zou kunnen krijgen: de mooie Helena... Paris was onmiddellijk verkocht en gaf de appel aan Aphrodite. Vanaf die dag haatten Hera en Athena de Trojanen...

Helena was echter al getrouwd. Met Koning Menelaos, de koning van Mycene, een Griekse staat. Met de hulp van Aphrodite en haar goddelijke liefdesvriendjes kon Paris Helena verleiden en haar overtuigen met hem naar Troje te vluchten.

Menelaos kon hier niet mee lachen en stelde onmiddellijk een leger van grote krijgsheren samen om zijn Helena terug te halen uit Troje. Het werd een hevige strijd, die tien jaar lang zou duren, tot één van de krijgsheren – de slimme Odysseus – het lumineuze idee had om het paard van Troje te bouwen. De Spartanen zouden doen alsof ze de aftocht bliezen, voeren – ogenschijnlijk - weg met hun boten en lieten een prachtig megagroot houten paard achter voor de Trojanen, bij wijze van afscheidscadeautje. Toen de Trojanen zagen dat de Grieken wegvoeren, barstte een groot feest los in de stad. Er werd gedanst, gedronken gezongen... Kortom alles wat een goed feestje nodig heeft. En natuurlijk reden ze ook vrolijk het gekregen paard door de poorten van de stad naar binnen.

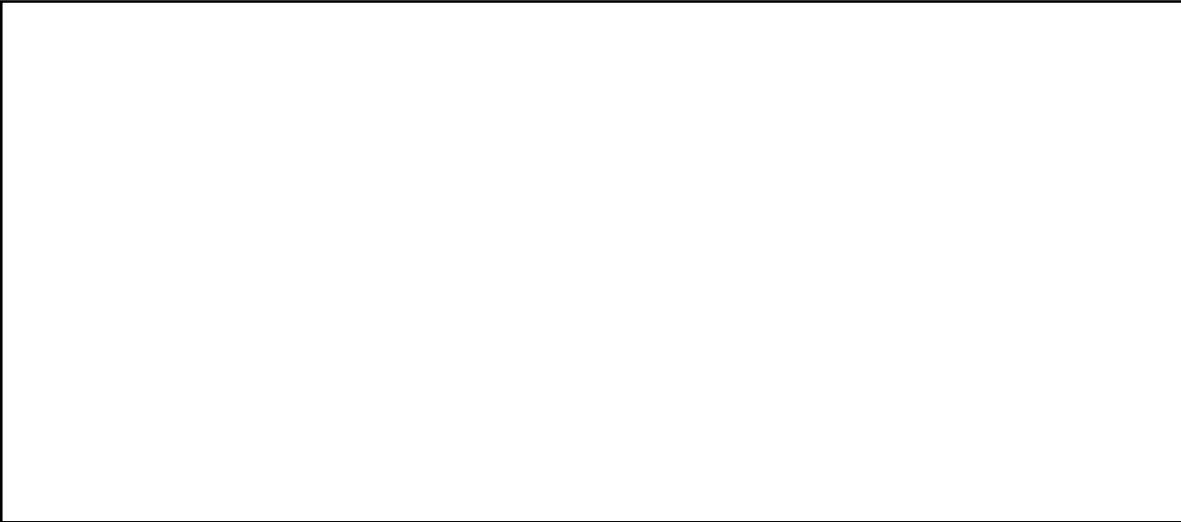
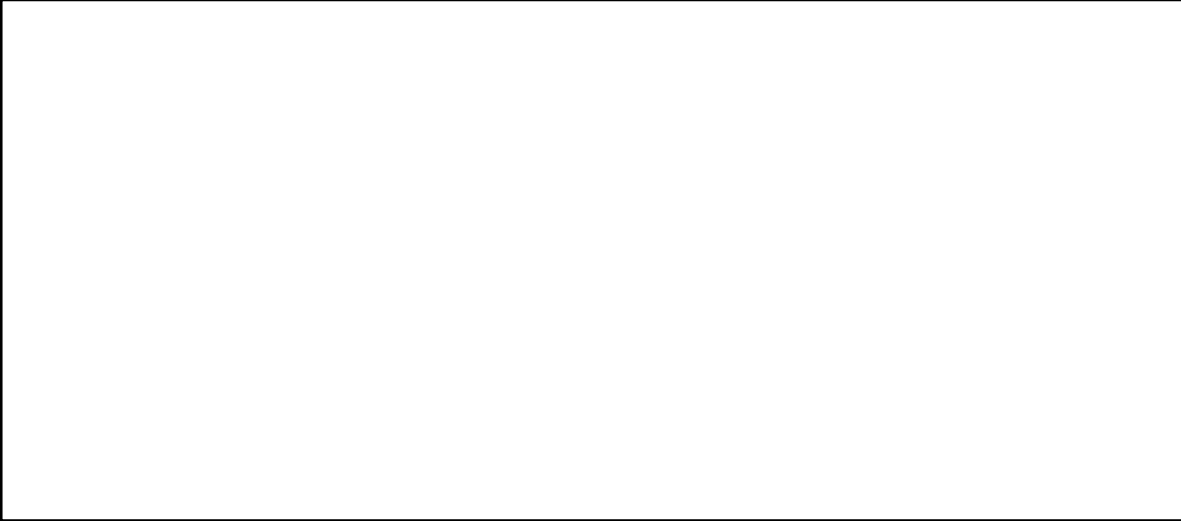
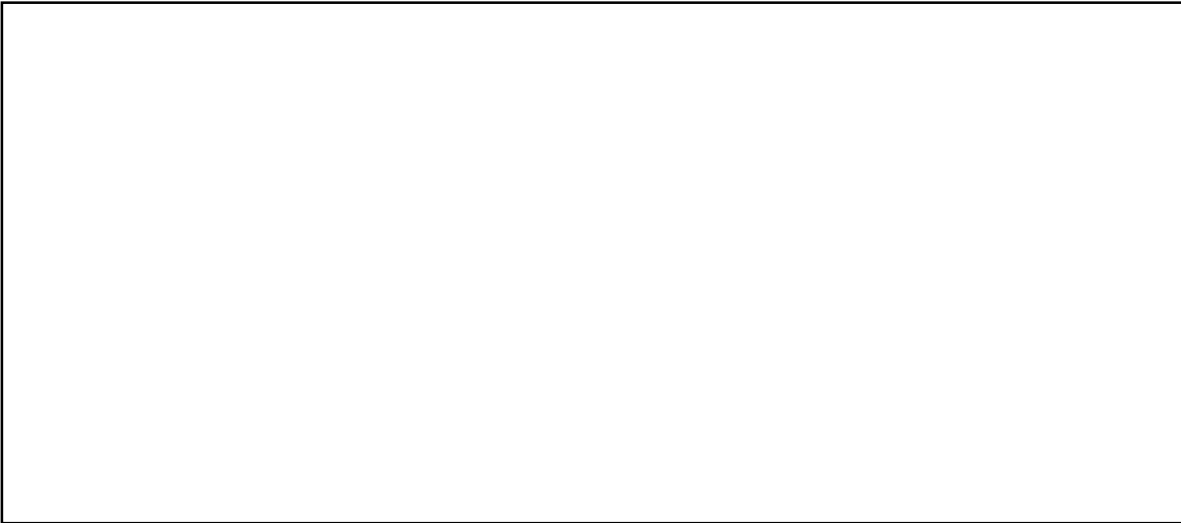
Ze hadden echter geen idee van wat de Spartanen hen gelapt hadden: in het paard zaten de beste krijgers van het leger van Menelaos in opperste conditie te wachten tot de Trojanen hun roes zouden gaan uitslapen na de feestelijkheden.

En ja... het vervolg laat zich raden: zodra de Trojanen gaan slapen, kruipen de krijgsheren van Menelaos uit de buik van het paard, openen de poorten om hun medekrijgers binnen te laten en veroveren met alle gemak de stad. Dit werd de ondergang van Troje...

Na tien jaar willen die krijgsheren natuurlijk weer terug naar huis. En begint daar het verhaal van de Odyssee: de terugkeer naar Ithaka, de thuishaven van Odysseus.

Odysseus zou er echter nog eens 10 jaar over moeten doen om zijn thuishaven te bereiken. Onderweg komt hij de grootste verschrikkingen tegen. En daarover gaat de voorstelling. Over de beproevingen die Odysseus doormaakt om weer thuis te geraken. Maar dan bekeken vanuit het perspectief van de oorlogsslachtoffers van vandaag.

Bijlage 2: snel-tekening

Bijlage 3: Afbeeldingen beeldende kunst/fotografie

<https://gerritkurvers.wordpress.com/2015/08/22/lorenzo-quinn/>

<http://kmoinfo.typepad.com/hetzoute/2016/09/beelden-in-het-zoute-.html>

<https://blog.klm.com/nl/albert-plesman-bevlogen-grootvader/>